

Epitáfium.

A magyar etimológiai szótár definíciója szerint sírvers, sírfelirat. Irodalmi szakszó, a latin *epitaphium* és a görög *epitaphion* alapján, az *epi-* ('rá') és *taphosz* ('sír') elemekből. Olyan szöveg, amely összefoglalni hivatott, a lehetőségekhez mérten jól-rosszul, valamely személy életét, halála után megőrizve az illetőt az eljövendő koroknak – így téve halhatatlanná egy halandót.

A munka, amelyre most én vállalkozom, egészen hasonló egy ilyen sírfelirat megalkotásához, talán annyi lényeges eltéréssel, hogy én nem egy elhunyt, hanem – a nagyon is élő – önmagam eddigi életét próbálok összefoglalni, a lehetőségekhez mérten jól-rosszul, viszonylag hosszú, harmincezer leütésnyi terjedelemben.

Kedves Olvasó, egy sírfelirat mindig legyen lényegre törő. Tartalmazzon pár olyan alapvető információt az elhunyról, amely méltó lehet az utókor figyelmére. Nos, íme – nemzetiségem: magyar, nemem: férfi, vallásom: római katolikus, lakóhelyem: Budapest. Klasszikusan meg kell őrizni az elhunyt nevét is – ettől mi azonban óvakodni fogunk, hiszen most nem fontos a személy, mint egy sírfelirat esetében, hanem csupán az élet, jelen korunk fiatalságának élete, s ezen élet illusztrálása egy példán keresztül. Érdektelen, lényegtelen tehát a személy, aki most ugyan *én* vagyok, de amely személy valójában *bárki* lehetne. Ami viszont fontos, sőt talán ezen szöveg megalkotása közben egyenesen a legfontosabb, az az *őszinteség*.

Hiszen életünk során – és kiemelten most, amikor nemcsak megélnünk, végigcsinálnunk kell azt, hanem össze kell foglaljuk mibenlétét, górcső alá véve apró részleteit, számot adva mindazon érthetetlen dolgról, amely tulajdonképpen az életünk – az egyik legnehezebb, de mindazonáltal talán legfontosabb dolog igenis az *őszinteség*. Nekem ez talán különösen is kihívást okoz, mivel személyiségemet nem jellemzi mindig az őszinteség, legalábbis nem a teljes, mindenféle ferdítéstől vagy ködösítéstől mentes őszinteség. Hazug ember: *nem vagyok*. Azonban számos alkalommal, életem meghatározó vagy éppen jelentéktelen állomásain azon kapom magamat, hogy szándékosan egy módosított, az igazságtól valahol eltérő valóságot tekintek valódinak, becsapom saját magamat, ezzel érve el egy helyesebb, jobb, kényelmesebb valóságot, amelyben helyesebben, jobban, kényelmesebben létezhetem, s végső soron: *élhetek*.

Azt hiszem, ezen szöveg megírása közben mégis képes leszek teljesen és tökéletesen őszintén megmutatkozni, hiszen írni mindig más. Írás közben nem ér folyamatosan visszajelzés a

külvilágból, nem ér hirtelen, mondhatni *rögtönzött* reakció és *azonnali* értékelés, értékítélet. Nos, úgy hiszem, így valahogyan könnyebb is őszintének és igaznak maradni, a valóságnak nincsen akkora tétje, mint általában, legalábbis az ember úgy érzi, hogy nincsen – és az *érzés* számít. Igen, az *érzés* sokszor fontosabb is, mint a *valóság*.

Mindenekelőtt talán érdemes fölteni a kérdést: miért is csinálom mindezt? Miért ülök most tulajdonképpen a számítógépem fölött és írok, ráadásul élettörténetet. Tizenhét éves vagyok, ugyan mit tudok én az életről? Két lehetséges válasz van a fejemben: vagy nagyon is sokat – hiszen úgy gondolom, elég érdekes életem van –, vagy semmit, hiszen a nagykönyvben meg van írva: ilyen fiatalon az ember még nem tudhat az életről semmit.¹ Az eredeti kérdés mindkét válasz esetében változatlan. Ahhoz, hogy személyiségem, jellemem, céljaim és életem behatóan megismerhessük, alapvetően erre az alapkérdésre mindenképpen őszinte választ kell találnunk. Mi a motivációm?

Nyilván adja magát egy kifejezetten rövid, egyszavas válasz: a pénz. Hosszabban kifejtve: hát igen, persze, hogy a pénzért csinálom, ugyan, mi más vezérelhetne? – és Kedves Olvasó, be kell vallanom, hogy ha ennyiben hagynánk és nem firtatnánk tovább e kérdést, nos, lelkiismeretem akkor is tiszta maradhatna. Valóban számottevő motivációt jelent a lehetségesen elnyerendő összeg, és úgy gondolom, alapvetően nincs is ebben semmi különös. Megint csak: tizenhét éves vagyok. Életemben egyszer „kerestem” csupán nagyobbacska összeget, s azért kell a „kerestem” formát használnom az egyszerű *kerestem* helyett, mivel azt sem *rendesen*, hanem úgymond csak *közvetett* módon, egy Erasmus+ pályázat keretei között kerestem meg. Láthatja tehát, Kedves Olvasó, hogy egy szabadon fölhasználható, saját erőmből megszerzendő összeg esetleges kiérdemlése igencsak csábító nekem. Külön szempont még, hogy szívesen kezdenék neki a jogosítvány megszerzésének, ami viszont szintén nem egy olcsó multság, így reálisnak érzem, hogy a pénzszerzési lehetőségek közül ezen az igencsak kényelmes módon, az írással próbálkozzam. A pénzen túl viszont még meg kell említenem két további szempontot is.

Az első maga az írás. Az írás öröme. Ráadásul nem is akármiről kell írni, hanem egy olyan dolgról, amely biztosan érdekel bennünket – a saját életünkről. Nyilván viszonylag nehéz, de úgy vélem, hogy rettentően hasznos megvizsgálni, áttekinteni életünket, megnézni, mit csinálunk jól, mit rosszul, hányadán állunk saját magunkkal, és egészen biztos vagyok benne, hogy különösen érdekes lesz visszaolvasni mindezt, ha majd egyszer „*kész a leltár*”².

A második szempont ugyan nehezebben megfogalmazható, de talán a szó, amely mégis legjobban leírja ezt az érzést, az a becsvágy. Hiszen tagadhatatlanul egy vágyról van szó, vágyódás valami iránt, amiről igazán azt sem tudjuk, hogy micsoda. Talán az elismerés, talán a

¹ Itt véleményem szerint Lev Tolsztoj Anna Karenyina c. regényét érdemes a „nagykönyvnek” tekinteni, ahol a főszereplő Levin életében három meghatározó eseményt figyelhetünk meg: 1. *Házasság: Levin esküvője*. 2. *Élet: Levin első gyermekének születése*. 3. *Halál: megrázó haláleset, Levin bátyjának „halálba kísérése*”. Nekem ezen három eseményből eggyel sincsen még valódi vagy mély tapasztalatom.

² József Attila verséből: „*Akárhogyan lesz, immár kész a leltár. / Éltem – és ebbe más is belehalt már.*”

hírnév, talán a siker – talán ezek közül egyik sem. Valamilyen szinten sikerorientáltak kell titulálnom magamat, mivel szeretek nyerni, és ennek megfelelően rendszeresen is teszem próbára magam ebben-abbban, de mégsem tudom igazán, vajon sikeres vagyok-e. A gimnáziumban, ahol tanulok, megannyi lehetőség kínálkozik kideríteni ezt, és tizenegyedik évfolyamba járó diákként idén, mondhatni, elég jól is szerepeltem az iskola háziversenyein. Megnyertem az iskola történelem-, szavaló-, illetve metaforaelemző versenyét, a tavalyihoz hasonlóan idén ismét nyertem Erasmus+ pályázatot, és ráadásul a gimnázium diáksága³ engem választott meg a Diákönkormányzat elnökének is. Mindezeket túl még a történelem OKTV-n sem szerepeltem rosszul, míg egy másik országos történelemversenyen második helyen végeztem, és egy országos történelmi esetmegoldó versenyen csapatommal a döntőbe jutottunk. Sajnos, ezeket a sikereket mégis viszonylagosnak érzem, s vacillálok, hogy vajon lettem-e már bármi valóban értékes az asztalra. Igazából ezt megállapítani nem tudom, ambivalens érzések kavarnak bennem. Hol büszke vagyok magamra, hol nem, de tökéletesen őszintén állíthatom, hogy alapvetően elégedett vagyok az életemmel, ami ugyan tele van kérdőjelekkel és ködös foltokkal, de mégiscsak egyre *élhetőbb*, mégiscsak egyre inkább hasonlít már a nagybetűs *Életre*.

A már említett hosszú⁴ Erasmus+ pályázat egyébként ezen *Élet*, és élettörténetem szempontjából is meghatározó. Tavaly két hónapig tanultam Spanyolországban, és laktam tizenhat évesen „*egyedül*”, legalábbis egyedüli magyarként egy spanyol családban. Itt, ezen idő alatt úgymond magamat tartottam el, bár ahogyan már írtam, csak közvetett módon, a befogadócsalád és az iskola rendelkezett a rám költendő összeg fölött, nem pedig én. Azért ez mégis büszkeséggel tölt el, nemcsak a „*megkeresett*” összeg, hanem az egész külföldi tartózkodás és a spanyol iskolában való tanulás miatt is. Nagyon sokrétű tapasztalatot szereztem az ott töltött pár hónap során. Ezekből kiemelném rögtön a legsúlyosabbat, a magány megtapasztalását. Hiszen ugyan az normális, ha valaki néha magányos, vagy egyedül érzi magát, de, Kedves Olvasó, legalább még akkor is honfitársai között van, azonos nyelvű, történelmü és kultúrájú emberek veszik körül. A külföldi tartózkodás alatt azonban egyszerre érezhettem magam folyamatosan egyedül, mondhatni *magányosan*, és mindeközben mégis azt kellett tapasztalnom, hogy folyton emberek között vagyok: új ismeretségekre teszek szert, kapcsolataimat építgetem. Hiszen külföldi diákként az ember különösképpen érdekes. Ezzel beszélget, azzal focizgat, csakhogy mindezen *találkozások* mellől hiányoznak az igazán *mély* beszélgetések, s az olyan barátok és családtagok, akiket évek óta jól ismerünk. Máshogyan magányos ilyenkor az ember, ez egy *más*, különös és egyedi *magány*. Talán a – Pilinszky János *Négyesoros* című versében szereplő – „*plakátmagány*” írja jól le ezt a jelenséget: a plakát, a nagyvárosi zsongás és a társasági élet, az egyének közötti kapcsolódás nem minden, a forgatagban is lehetünk magányosak.

³ A diákokon kívül a tanári kar tagjai is rendelkeznek szavazati joggal.

⁴ *Hosszú*: több hónapig tartó, egyéni külföldön tartózkodás. Idén *rövidre* megyek, ami csoportos, illetve csupán egyhetes.

Amikor kimentem Spanyolországba, még csak második éve tanultam a spanyol nyelvet, így főleg az első időszakban ez is akadályt jelentett, legalábbis bizonyos mértékben. Ott-tartózkodásom alatt sokat fejlődtem, és pár hét alatt levetkőztem a nyelvi korlátok jelentős részét, azonban van egy emlékem, amely a magányhoz, illetve valamiféle jövővel kapcsolatos félelemhez fűződik, és melyet kétlem, hogy bármikor elfelejtenék. Kiutazásom a következőképpen történt: mivel a spanyoltanárom kísért ki iskolám részéről, a repülőút alatt még kaptam egy utolsó nyelvtan-dömpinget, majd a spanyol intézmény igazgató- és igazgatóhelyettes asszonyával közösen, autóval érkeztünk meg Monforte de Lemosba, a gyönyörű galíciai kisvárosba, ahol ösztöndíjam révén tanulhattam. Ezen autótút alatt, be kell vallanom, jelentősen kétségbeestem. Kétségbeestem – a szó legférfiasabb értelmében.

Másfél óráig autóztunk úgy, hogy a spanyoltanárom és a két spanyol hölgy – nem túl meglepő módon – spanyol nyelven beszélgetett. Az autótutat azonban nekem nem ez teszi emlékezetessé, hanem az, hogy én ebből a beszélgetésből kis túlzással semmit sem értettem. Ott álltam – pontosabban ültem – Spanyolországban, azzal a tudattal, hogy két hónapot kell külföldön töltenem, távol a családomtól és a barátaimtól, ott, ahol nem ismerek senkit és ahol ráadásul nem értem azt, amit mondanak. *Lehet, hogy egy picit jobban meg kellett volna fontolni mindezt, mielőtt belevágtam volna* – igen, akkor ezt gondoltam magamban. Abban a pillanatban kihátráltam volna az egészből, amennyiben tehettem volna. Kétségbeestem, persze csak férfiasan, csak belül, nem mutattam – nem mutathattam – gyöngeséget. Szépen, illedelmesen mosolyogtam. Figyeltem, hátha értek valamit, és persze megpróbáltam válaszolni, ha kérdeztek – már amennyiben tudtam. Hiszen, Kedves Olvasó, mi mást is tehetne ilyenkor az ember? Amikor késő este végre megérkeztünk, és találkoztam a befogadócsaláddal, az édesapa még nem volt otthon, dolgozott. Én ezt *nem tudtam*, sőt valójában úgy éreztem akkor, hogy semmit sem tudok igazán, és különös, de ennek a nagy bizonytalanságérzetnek és szorongásnak, ha a végét nem is, de a tompulását és csillapodását – éppen a családapa megérkezéséhez kötöm. Akkorra a család többi tagjával (az édesanyjával és a velem egykorú, egyetlen fiukkal) már meg is vacsoráztunk, és már átadtam a bőröndömben hazulról elcipelt ajándékaim, sőt már ki is pakoltam – tulajdonképpen pótcselekvésként – az egész bőröndöt. Az apával való megismerkedés pillanatában valahogyan oldódott bennem ez a feszültség. Az, hogy mégiscsak van a családban apa – hiszen eddig még ebben sem voltam biztos, nem tudtam, hogy miért nincs otthon – valami egyszerű, gyermeki módon megnyugtató. A kint töltött két hónap végül nem csak nagyon hasznos és érdekes, de kellemes és szórakoztató is volt, és noha nyilván valamilyen szinten végig magányos voltam, mivel telefonon tartottam a kapcsolatot az otthoniakkal is, így ez sem volt hosszútávon megviselő. Az *autótút*, és az akkor érzett *tömény magány* – az, hogy teljesen magamra vagyok utalva, igen, teljesen és végzetesen egyedül vagyok – nos, mindez valószínűleg egy életre velem marad.

A magány kapcsán meg kell említenem – habár ezen téma elsőre lehet, hogy nem tűnik olyan fontosnak és jelentősnek – a verseket és más szövegeket is, hiszen az olvasáshoz mint tevékenységhez mindenképpen szükségeltetik valamiféle magány és elcsendesülés. Életemben

meghatározó szerepet tölt be az irodalom. Kedvenc és fontos verseim, könyveim, szövegeim ugyanúgy hatást gyakorolnak életemre és pillanatnyi hangulatomra, mint bármely személyes élmény vagy beszélgetés, és ezek ugyancsak alakítják gondolkodásmódomat, illetve formálják személyiségemet, mint ahogyan a velem történő, életemben zajló események is. Meggyőződésem ugyanis, hogy az élet nem csupán pusztá tapasztalás.

Nézze el nekem, Kedves Olvasó, amennyiben a következő gondolatmenet kifejtése közben helytelenül vagy tévesen használok bizonyos szavakat vagy fogalmakat, egyáltalán nem ismerem ugyanis behatóan, tudományos színvonalon azt, amiről írni fogok – céloim pusztán és kizárólag a témához kapcsolódó szemléletmódom megértetése.

Meg szokás különböztetni a valóság megélésének módjait: létezik az egyszerű, nevezzük most úgy, hogy *konkrét* valóság – ez az, ami éppen történik velünk, a pillanat, amit megélünk, a cselekvés, amit tapasztalunk. Ez úgymond a legvalódibb, *legreálisabb* valóság. Ettől eltér azonban a *virtuális* valóság, és itt most a virtuális szó alatt nem az elektronikus vagy más vizuális módon megjelenő valóságot értem, hanem egyszerűen a gondolati, elképzelt valóságot. Nem azt, ami történik, hanem azt, amit tapasztalunk, ahogyan megéljük a történéseket, vagy ahogyan visszaemlékezünk rájuk. Sőt, akár még csak nem is tapasztalunk semmit, csupán elképzéljük, milyen lenne, ha tapasztalnánk valamit.

Ez egyesek szerint – és én is ezen a véleményen vagyok – ugyanúgy *reális* valóság, ahogyan a *konkrét* valóság az. Tehát úgy gondolkodom, hogy van *konkrét* valóság és *virtuális* valóság, de mindkét valóság *reális* valóság; mindkét valóság egyaránt fontos! „*A valóság a lélek, az illúzió a világ. Rettenetes, hogy mi fordítva élünk. Ténynek vesszük a világot, mivel merevebb, közönyösebb, és tényszerűbb.*” – írja Pilinszky János, és – „*Az élet nem az, amit az ember átél, hanem az, amire visszaemlékszik, és ahogyan visszaemlékszik rá, amikor el akarja mesélni.*” – írja Gabriel García Márquez.

Kedves Olvasó, nem csoda hát, ha úgy vélem, hogy bizonyos szövegek nagyon fontosak lehetnek az ember életében. Kedvenc könyvem Szerb Antal kiváló regénye, az Utas és holdvilág, míg kedvenc versem a Pilinszky János tollából származó Napló. Mindkét mű – sok egyéb lehetséges értelmezés mellett – szól a megértetlenségről és a magányról, de egy másik, élettörténeti szempontból szintén meghatározó témáról, az emberi kapcsolatokról is. Ez sem kevésbé fontos, hiszen az ember társas lény, én pedig szintén akkor érzem jól magam, ha emberek között lehetek. Úgy vélem, tényleg nagyon-nagyon fontos, hogy legyenek emberek, akik ott vannak nekünk a kellemes és nehéz pillanatokban is, akikre számíthatunk. Mindig.

Az ember életében elsősorban nyilván ott van a család. Nagycsaládból származom, nagycsaládban élek, egy nővérem, illetve két húgom van, így nehezen tudom elképzelni, milyen érzés lehet, ha valakinek nincsenek testvérei. A családomról sok mindent lehetne írni, de én csak egy mozzanatot emelnék ki, amely jól összefoglalja azt a folyamatot, melynek jelenleg élettörténetem szempontjából is talán egyik legnagyobb jelentősége van. Családommal a nyári

szüniidő számottevő részét – régebben volt, hogy szinte egészét – unokatestvéreinkkel közös, balatoni nyaralónkban szoktuk tölteni. Összesen tizenhárman. Mi hatan, a nagybátyámék szintén hatan (náluk is három lány és egy fiúgyermek van), és végül, nagymamám. Számos jó és fontos emlékem kötődik az így eltöltött nyarakhoz, sok jó és meghatározó élmény fűz a közös balatoni hetekhez. Idén nyáron azonban összesen egyetlenegy nap volt olyan, hogy mindenki, mind a tizenhárom fő lent lett volna a nyaralóban. Kedves Olvasó, egész nyáron csupán egyetlenegy nap. Hiába, fölnövünk, önállósodunk és úgy látszik, túlságosan is elfoglalttá válunk. Fiatalok vagyunk, fiatal felnőttek lettünk. Így múlik el a világ dicsősége.

Fiatalként, meg úgy általában is, ott vannak még nekünk a barátaink. Közülük én három jól behatárolható csoportot különítenék el, mivel úgy vélem, igenis különböző súlyú és szerepű barátaink vannak. Nyilván vannak olyan ismerőseink, akikkel köszönő-, vagy akár tényleges jó viszonyban is vagyunk, és akikkel, ha már (minőségi) időt is töltünk együtt, tényleg baráti viszonyt tarthatunk fenn. Ők a „*haverok*”. Fontos, hogy sok haverunk legyen, jó elmenni velük néha beszélgetni vagy szórakozni, de mégsem ők az életünket meghatározó emberek. Vannak viszont „*barátaink*”, akikkel sok időt töltünk, mély és bensőséges témákat is meg tudunk velük beszélni, és alapvetően számíthatunk rájuk. Belőlük is jó, ha viszonylag sok van. Azonban vannak azok az emberek, akiket nagyon régóta és nagyon jól ismerünk, akik látták már a legjobb és legrosszabb oldalunkat is – és így is szeretnek, tisztelnek és segítenek, ha kell. Rájuk, még ha nem töltenénk sok időt velük, akkor is bármikor és bármiben számíthatnánk. Ők azok a „*testi-lelki jóbarátok*”, akikből az embernek csupán egy pár darab van. Nyilvánvaló, hogy mindezen baráti kapcsolódások is nagyon fontosak az életben.

Aztán persze ott vannak a romantikus kapcsolatok is. Lehetséges, hogy még keveset, de valamennyit azért már tudok a szerelemről is, habár a Kedves Olvasó azért mindenképpen legyen életkoromra tekintettel, mikor tapasztalataimat és gondolataimat olvassa ezen témáról, hiszen egyértelmű, sőt egyenesen magától értetődő, hogy minden, amit írok és írni fogok, az még bizonytalan, valahol gyermeki és minden tekintetben friss. Szinte pontosan egy hónapja lett barátnőm. Ez az, amire mindenki vágyik az én koromban – ami az első komoly szerelem: együtt lenni azzal, akit szeretünk, aki csodálatos, aki okos, aki kedves, aki figyelmes, aki szép. Megismerkedésünk, első találkozásunk csupán a véletlennek köszönhető, és annak története valahol egészen mesébe illő. Egy kötelező iskolai táncfellépésen az utolsó pillanatban ugrottam be egy beteg *haveromat* helyettesíteni, és ezen feladat elvégzéséért cserébe – amiért eredetileg csak három sört remélhettem volna – elmondhattam, hogy megismerkedtem egy csodás lánnyal. Nem tagadom hát, hogy élettörténetem szempontjából ez a nap is igencsak jelentős.

Mindezekén túl, az ember nem csak más emberekkel, hanem Istennel is kapcsolatban áll, és éppen ezért nekem mindenképpen írnom kell még a vallásról is. Istenről. Az én Istenemről. Ahogyan a Kedves Olvasó már valószínűleg megfigyelhette, életemnek egy jelentős részét nem ismerem és értem még tökéletesen, legalábbis sok dologról nehezen tudok egészen, kétségtelenül bizonyosat állítani. Az Istenről való gondolkodás szintén egy olyan téma, ahol az

élet még tartogat újdonságokat: csalódásokat és csodákat, és akárcsak minden emberi kapcsolat, úgy az istenkapcsolatom is nyilvánvalóan alakulni, formálódni fog még az évek során. Ennek ellenére egy dologban mégis biztos vagyok: abban, hogy Isten létezik. Méghozzá nem egy akármilyen isten az, aki létezik, hanem egyedül az én Istenem, a *Teremtő és Mindenható, Egy és Örök* Isten.

Különös, de ebben talán sohasem kételkedtem, legalábbis nem tudok felidézni egy olyan cselekedetet vagy pillanatot sem, ahol úgymond *megtértem* volna, ahol hirtelen elfogadtam volna Isten létezését, vagy a dogmatikai tanítást – nem tudok olyan eseményről, amit vallásos mivoltom kezdetének tekinthetnék. Meglehet, hogy nem is volt ilyen pont: vallásos nevelésben részesültem, megkereszteltek, életem megfelelő pontján – ekkor és ekkor – elsőáldoztam és elsőgyóntam, jövőre pedig a tervek szerint bérmálkozni fogok. Hinni nekem tulajdonképpen mindig is magától értetődő dolog volt, valami, ami azért van, mert az élet már csak ilyen, ez a dolgok természetes rendje.

Azért így is akadnak nekem olyan pillanatok, amikor különösen *megérintve* érzem magam, és ugyanígy, azért voltak olyanok is, amikor talán mégsem hittem, vagy legalábbis *kételkedtem*. Ezen pillanatokból kettőt, egy ilyet és egy olyat emelnék ki.

Az első legyen a kételkedéshez kapcsolódó. Egy régi emlék él bennem nagyon világosan és intenzíven, még kisgyermekkoromból – nem tudom pontosan, de akkoriban szerintem körülbelül hétéves lehettem. El kell ismernünk, hogy a misék nem mindig izgalmasak, különösen nem gyermekeknek, legalábbis minden esetben rendkívül sok múlik az adott papon. Én is sokszor untam a miséket, úgy éreztem, már hétévesen is lenne ennél jobb dolgom, idővesztés az ott eltöltött egy-másfél óra. Különös, de meggyőződésem, hogy mindeközben mégis szakadatlan és gyermeki lelkülettel hittem. A kétkedés nem ekkor, hanem fonák módon éppen akkor fogalmazódott meg bennem, amikor arra gondoltam, hogy a misék mégiscsak *jók*. Tisztán emlékszem, ülök a padon fehér ministránsruhámban és – ha már misén vagyunk – mintegy ima vagy fohász formájában, tulajdonképpen Istennel beszélgetve fogalmaztam meg az alábbi gondolatmenetet: a mise *jó*. Hogy miért – ezért vagy azért – azt már nem tudom, nem emlékszem már, pontosan mik voltak indokaim. Azt viszont mindmáig pontosan tudom mi volt a gondolatmenet végső következtetése: az, hogy misén vagyunk, *jó*, megéri itt lenni, még akkor is, ha nincsen Isten. Tisztán, egészen tisztán emlékszem arra az érzésre, ami ekkor bennem volt. *Gyermeki magánynak* írnám le, hiszen ennyi idősen még kevésbé érti az ember egyáltalán ennek a kijelentésnek a súlyát – annak, hogy esetlegesen nincsen Isten, és ezzel is számolni kell. Abban a pillanatban kételkedtem, és azt gondolom, hogy megkérdőjeleztem egyszerre nagyon sok mindent.

Azt kell mondjam, hogy a második, a konkrét isteni megérintéshez kapcsolódó emlékem igazából valahol kultuszromboló, vagy legalábbis kiábrándító. Az ember azt várná, hogy egy katedrálisban, dómban vagy bazilikában, ha ott nem, hát esetleg a természetben szólítja meg őt az Isten, persze festői tájjal és gyönyörű madárcsicsergéssel. Ha a mindennapi élet során és

egyszerűen a városban, akkor az a minimum, hogy egy hosszú, „*átmulatott*” éjszaka után, hajnalban, hazafelé tartva – de mindenképpen egy erre kitalált helyzetben, a szituációhoz méltó körülmények között. Az én megszólításom azonban nem ilyen plátói pillanatban következett be.

Éppen *otthon ültem barna, bús szobámban*⁵ és egy interjút néztem a YouTube-on, egy interjút Pilinszky Jánossal.⁶ A költő felolvasta bizonyos verseit, majd azokról, illetve más dolgokról beszélt, többek között megtérésének történetéről is. Azt mondta, az érettségi után hitetlen volt. Egy nagyon nehéz éjszaka után elment gyónni, hosszú évek óta először, kora hajnalban. Nem tudott aludni, várta, hogy a templom végre kinyisson. A gyóntatófülkében a gyóntatópap, egy fiatalember, „*a rács mögött – nem tudom elfelejteni a pap arcát – olyan volt, mint egy tisztára mosott kavics*”. Miután Pilinszky elmondta bűneit a pap így szólt: „*Édes fiam, magát Isten nagyon szeretheti, hogy ennyit szenvedett.*” – és ekkor, ebben a pillanatban én is éreztem, telefonommal kezemben a fotelba süppedve, mindennél erősebben éreztem a Mindenható jelenlétét. A csiszolt kavics, a pap szavai – az interneten meghaladva az időt, az elmúlást – abban a pillanatban nekem is, vagy talán éppen és egyedül nekem szóltak.

Úgy vélem, valahol nagyon jó karkép ez az élmény. Míg sokat szidjuk – jogosan – az internetet és a közösségi média felületeket személytelenségükért és hamisságukért, úgy bizonyos esetben, „*jól használva*” az internet által azért mégiscsak kitárul a világ, személyessé válik a személytelen, és valódi, saját élménnyé másvalaki tapasztalása.

Emellett a vallásra és az istenkapcsolatra azért valahogy mindig úgy is tekintettem, mint valamiféle harcra. Egy küzdelem, egy harc, amit meg kell vívni, amit meg kell nyerni. Nem gondolom, hogy hinni könnyű, hogy erkölcsösen élni egyszerű. Maga az élet, mint műfaj, már önmagában nehéz, ha megspékeljük tanításokkal, törvényekkel, dogmákkal és céllal, kifutással, értelemmel is – nos, ez már mindenképpen ijesztő. Az én tapasztalásom szerint *keresztényként*, vagy egyáltalán *hívőként* élni mindig hol ilyen, hol olyan. Van, hogy közel vagyunk az Úrhoz, máskor eltávolodunk tőle, a lényegen ez mégsem változtat – a végén majd valahogy úgy is visszasodródunk hozzá. Én ezt érzem. Fiatalok vagyunk, azt gondoljuk – talán joggal, talán nem –, hogy van még előttünk bőven idő, rendezni sorainkat a végső *számadás* előtt. Fiatalnak lenni megnyugtató, és őszintén nem tudom, várom-e, milyen lesz majd, amikor én már nem leszek az.

Márpedig ez mindenképp be fog következni, és ennek egyes látványos jelei már most megmutatkoznak. Egyre több olyan döntést kell meghoznunk, amely egész életünkre jelentős hatást gyakorol majd. Egyre többször kell eszünkbe jusson, hogy jelenleg valaminek a kapujában állunk, most kell majd mindent beleadni, hogy a kapu „*berúgása*” sikerüljön, és bekerüljünk oda, ahová tartozunk, ahová tartozni akarunk. Sajnos ebben a témában sem tudok

⁵ Babits Mihály Esti kérdés című versének egyik sora után: „*vagy otthon ülhetsz barna, bús szobámban*”.

⁶ <https://youtu.be/Xka8jpMXYiw?si=D9rsgU3bx36PFcLH>

kérdőjelek nélküli állítást megfogalmazni – még nem tudom biztosan, melyik egyetemre akarok jelentkezni. A legvalószínűbb választási lehetőség a jogi kar. Ez azért jó, mivel ezzel a későbbiekben sok mindent lehet csinálni és tág spektrumon lehet elhelyezkedni. Doktori címet is ad, ami szintén jól jöhet életünk során, illetve azért is jó, mert érdekel – és ez sem utolsó szempont. Emellett szóba jön még a bölcsészkar is, főleg a magyar szak, hiszen komolyan foglalkoztat az irodalom. Szívesen tanulnék akár történelmet is, esetleg filozófiát, politológiát vagy kreatív írást – szóval mindenféle érdekel és egyelőre nem tudom, hogyan kéne döntenem. Élettörténetem egy következő fejezetének kapujában állok.

Epitáfium. Ha minden jól megy, a sírfelirat rövid, lényegletörő, lezárása pedig tömör, méltóságteljes és elgondolkodtató – lehet például valamiféle végső bölcsesség, hasznosnak vélt igazság vagy más mindent megváltó gondolat. Mindezen szöveget visszaolvasva, Kedves Olvasó, végső bölcsességnek azt a következtetést találtam, hogy nekem és generációmnak egyik alapvető jellemvonásából következő tevékenysége a „keresés”, az „útkeresés”. *Keressük* a helyünk a fölgyorsult, kitarulkozó és folyamatosan változó globális világban, *keressük* Istent egy mondhatni posztkeresztény és erkölcsmentes társadalomban, illetve *keressük* a kiteljesedést, az őszinte emberi kapcsolatokat, egy szétszerkesztett képekkel és hamis csillogással teli, magányos és képmutató virtuális valóságban. Azonban sajnos ezen *kutakodás* közepette sokszor adótnak veszünk olyan dolgokat, melyekért nem dolgoztunk meg, melyek alapvetően nem maguktól értetődnek, és úgy gondolkodunk, hogy van még időnk, lesz még erőnk csak akkor változtatni a dolgokon, amikor már elkerülhetetlen lesz. Ebben mindenféleképpen önkritikát kell gyakorolnunk, és fejlődnünk kell. Ebből kiindulva remélem, hogy az a sírfelirat, az az *Epitáfium*, melynek befejezése már nem az én feladatomban lesz, valahogyan így zárul majd:

Új időkben, új világban éltek – mégis utat mutattak.